

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.
Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

PARARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane.
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Onorată Redacție,
la art. D-V. din 15/28 Ian., pe baza § 20 art. de lege XIV din 1914 rog, spre știrea cetitorilor D-V., publicarea următorului răspuns.

Pentru „Biserica și Școala“.

— Aduș la „Ce voim“ din numărul trecut. —

Iubiți cetitori creștini, nu știu, dacă aveți cunoștință, că este în Arad o foaie, care poartă frumosul nume: „Biserica și Școala“. Aceasta foaie, redactată de un Preacuvios părinte-călugăr (protosincol) și în care numai lucruri creștinești ar trebui să vină, în numărul său din 15 (28) Ianuarie și-a luat voie să scrie despre foaia noastră niște lucruri pe cât de neadevărate, pe atât de urite!

N-ar trebui nici habar să avem de ea, căci știm: dintre creștinii noștri de rând nu mulți cetesc „Biserica și Școala“, dar o desvălim aici numai ca să se vadă, cum se poate minți într-o foaie cu nume atât de frumos și că la ce poate duce chiar și pe Preacuviosii părinți, ura, cea mai aspru osândită de d-I Hristos.

De ce vorba?¹⁾

Zice „Biserica și Școala“, că foaia noastră e foaie de propagandă unită (pentru a face uniți); că astfel s'a înființat acum anul, astfel a fost cu bucurie salutată de cei din Blaj și sprijinită de Preasfințitul Domn Episcop dela Orade. Din aceasta cauză nu a mai tipărit-o anul trecut „Concordia“, ci s'a tipărit aiurea, ca foaie de învățături pentru popor, iar acum apare din nou, ca foaie de propagandă, bătând și la ușile greco-orientalilor și spunând că este recomandată de episcopul din Arad. Nu e adevărat, zice „Biserica și Școala“, că ar fi recomandată de episcopul din Arad, numai un asesor consistorial a făcut nu se știe ce; iar acea, că „Calea Vieții“ a bătut și la ușile neuniților, e ca și când lupul sare pe oile altuia, să le răpească!

Atâta. Minciuni și ură dela început până în capet.

Nu e adevărat, că noi am fi scos „Calea Vieții“ pentru a face propagandă unită, că pentru aceea ne-ar fi primit cu bucurie Blajul și ne-ar fi sprijinit cineva! Cine n'a îmbătrânit încă într'atâta, să uite de azi pe mâine, își poate aduce aminte, că noi am declarat-o dela început, că nu ieșim împotriva altei biserici românești, ci împotriva pocăiților; chiar pentru aceea anumite cercuri din Blaj nu au fost îndestulți cu noi! Nu e adevărat nici aceea, că tipografia „Concordia“ pentru aceea ar fi întrerupt tipărirea „Călii Vieții“, că ar fi foaie „de unire“; precât știm din declarațiile, ce

¹⁾ Probabil vrea să fie: „De ce e vorba?“ dar nu voim să schimbăm nici greșelile de tipar, să nu ni se poată imputa că nu am reprodus fidel.

s'au făcut de repezite rânduri prin foi, „Concordia“ numai din cauza, că pe vremea aceea era foarte îngrămădită cu lucru, nu a mai tipărit foaia noastră. Nici nu putea „Concordia“ să o respingă din cauza pomenită, căci ea nu e o tipografie a bisericii neunite, ci e a partidului național român, și dacă s'ar lua o tipografie după aceea, atunci o tipografie oveiească n'ar putea tipări numai lucruri oveiești, una „română ortodoxă“ numai lucruri românești și ortodoxe, iar „Concordia“ numai lucruri de-ale partidului național român. Dar tipografia e tipografie și pace... Ce ar zice domnii din Arad, dacă spre pildă, firmele catolice din Viena ori Pesta nu le-ar mai trimite cădelnițe, cruci sau alte lucruri bisericesti, ci ar trebui să le aducă din Rusia ortodoxă?...

Că Preasfințitul d-I episcop din Arad a recomandat-o „Calea Vieții“ ori ba, nu o știu, atâta știu, că preoții din dieceza Aradului au primit prin oficiile protopopești circulară, în care prin ordinul presidial dat în 26 Iulie 1916 Nr. 170 „ziarul intitulat „Calea Vieții“ și scos de Dr. Nicolae Brnzeu din Vulcan, în vederea scopului propagării religiosității se recomandă spre știre și răspândire preoților și intelectualilor“. N'am cerut aceasta recomandare, nici n'am știut de ea; preoții gr. or. mi-au arătat-o și mi-au cerut foaia, de aceea li-s'a trimis la anul nou. Dacă acum se desminte, nu o să ne doară capul. Declar de cea mai necuvioasă hulă aceea, că prin trimiterea foi la adresa parohiilor gr. or. aș fi avut gândul lupului, ce sare în turma altuia. Tipografia neunită din Arad nu-și trimite lista publicațiilor sale parohiilor unite? Acum nu ea scoate biblioteca „Sămănătorul“ cu concursul mai multor uniți? În biserici unite nu se folosesc cărți tipărite la neuniți? Preoții neuniți nu-și pregătesc predicile după cazanii unite? Nu sunt Preacuvioși ortodocși cari au învățat la catolici?...

Resping deci cu scârbă toate minciunile și hulele din „Biserica și Școala“. Declar din nou, că scopul meu nu e, a face propagandă unită; dacă însă foaia în sine va face, nu voi fi eu vina. N-am ce face dacă credincioșii diecezei Aradului nu se nutresc cu „Biserica și Școala“, ci aiurea caută sfărmăturile de pâine, de cari au lipsă; nu sunt eu vina, că în lipsa îngrijirii de nutremântul spiritual al poporului, în dieceza Aradului s'au înstrăinat mai mulți de biserica „ortodoxă“ și s'au făcut pocăiți!

Da, noi suntem uniți. Fi-vor în foaia noastră și lucruri, cari privesc credința unită. Poporul va cunoaște adevărul. Dar așa mare lucru e aceea? Oare nu prin unire a răsărit lumina Românilor? Oare nu unirea e puntea între noi și cultura apuseană, prin care ne-am întărit față de primejdia slavă? Oare așa mare primejdie e unirea pentru neamul românesc, când este altă primejdie, cari îi amenință viața: moscovitismul? Se înțelege, pentru anumiți oameni ar fi primejdie unirea, căci s'ar stărpi multe — multe; de

acea nici nu se sfiesc a spune, cum a spus-o un preacucernic acum câțiva ani la o adunare din București: Românul mai bucuros se face Turc, decât unit! Popa acela din inimă o fi grăit, dar poporul lui Dumnezeu cu minte sănătoasă totuș altcum s'ar gândi, dacă ar fi vorba: să se facă Turc, moscovit ori unit?!

Atâta am avut de zis!

Hristos în mijlocul nostru!

Dr. Nicolae Brinzeu.

Clopotele din Odvoș.

Cuvânt de adio, cu ocaziunea reovirării clopotelor dela biserica română gr. or. din Odvos.

Ne-au murit pruncii, acasă și în răsboaie ne-au murit soții și părinții, frații și surorile și Voi, Sfinte clopote, între cei dintâiu V'ați alăturat la plânsul și durerea noastră; iar noi am aflat în Voi mângâiere; s'au răsboit cu noi puterile naturii, ca: vânturi, furtuni, foc, grindină, trăsnete și alte calamități și glasul Vostru a fost acela, care a împrăștiat norii grei de pe sufletele noastre și în glasul vostru am aflat și sperat alinare. Și după cum în dureri și în năcazuri, în suferințe și timpuri grele, ne-ați fost Voi de aproape tot așa ca buni și adevărați vestitori ai vieții sărmanului nostru popor românesc, a-ți luat parte și la bucuriile, veselile și sărbătorile noastre, — cui nu-i trece prin urechi și prin inimă dangătul clopotelor din amurgul Învierii, care inimă nu s'a mișcat? Prin care suflet n'a trecut fiorul dulce al renașterii și Învierii? numai sufletele creștinești moarte au putut să rămână nemșcate și să nu alerge la locuri, unde glasurile voastre l'a chemat, adevărat la slujbă și rugăciune, 96 ani de zile neîncetat glasurile Voastre au lăudat pe Dumnezeu, cântările noastre bisericești, cari întrec ori-ce artă și frumsețe lumească, s'au îngânat dulce și armonios cu glasurile Voastre, făcând din lăcașul dumnezeesc adevărat cor de Heruvimi și Serafimi, iar din noi cucernici creștini.

Toate evenimentele și întâmplările mai mari din viața bisericească a neamului nostru au fost împreunate și nedespărțite de glasurile Voastre. Când neamul nostru și biserica sa și-a așteptat Arhiereul, l-a așteptat cu inimă curată și cu glas de clopoțe; dacă s'a întâmplat, să întimpinăm căpeteniei în comuna noastră, acele au fost așteptate cu veselie și glas de clopote, căci neamul nostru nu cunoaște osane mai pompoase și mai sărbătorești, decât glasurile Voastre, dragi și sfinte clopote; glasul Vostru e glasul bisericii noastre creștine, iar neamul nostru e dela fire și mai presus de toate neam creștinesc.

Ce legătură sufletească s'a legat de veacuri între nemul nostru și clopotele sale, o puteți vedea iubiiții mei credincioși și din următoarea întâmplare de azi și anume: De teama, că la recvirarea clopotelor, vi se vor arunca clopotele pe fereastră, pentru ușurința lucrului, cum auziserăți că ce face cu clopotele recvirate, vați lăsat lucrul și ați grăbit să mă rugați zicând: „Domnule Părinte! Fă bine și vorbește D-ta cu soldații, ca clopotele noastre să nu le arunce jos, că dacă lor li-e greu să le aducă jos, apoi nu ni-e greu nouă săle aducem noi pe umeri, căci am muri doară dacă am vedea, că le sparg înaintea ochilor noștri!... N'am mai putut zice nimic, dar mi-am adus aminte de exclamarea lui Isus: „O femeie, mare este credința ta, fie ție dupăcum voiești!... Dorința D-Voastră s'a împlinit și clopotele noastre iată-le înaintea noastră, în mijlocul sfintei biserici...

Dragi și sfinte clopote! Din amurgul dimineții, dela ora 3, Vă aud glasurile Voastre, și dela cel dintâiu dangăt până la cel din urmă în glasul Vostru am cunoscut numai și numai durere. Dela ora 3 dimineța până la ora 3 după amiază ne-ați povestit, iară noi cu evlavie am ascultat toată durerea Voastră.

După 96 ani de muncă curată și sfântă, când mai mult avem lipsă de mângâiere, la pierderea celor mai tineri, celor mai dragi și celor mai de valoare fii ai noștri; iată că și pe Voi cade datorința cea mare: jertfa. — Voi, cari ieri-alaltăieri vorbeați cu noi și ne mângăiați, zaceți astăzi înaintea noastră fără glas, mute, cu cunună de moarte pe frunțile voastre... O minune!... ce taină este aceasta, care s'a gătit pentru voi?... Cum V'ați dat Voi stricăciunii; cum V'ați înjugat cu moartea...! Nu mă pot stăpâni să nu zic: Venți să dăm mortului sărutarea cea mai de pe urmă!

Iubiții mei credincioși! De câte-ori a fost țara noastră în pericol, de atâte ori a fost și neamul nostru gata la ori-ce jertfă pentru apărarea ei. Dacă ni s'a cerut, ca din corpul nostru să jertfim, deacolo ne-am rupt fiii; când ni s'a cerut ca și din sufletul nostru să jertfim, deacolo ne rupem aceste sfinte clopote, și le dăm țării cu mândrie, căci știm, că de azi înainte și aceste sfinte clopote se vor încinge cu sabie și se vor alătura lângă fii neamului nostru și cu piepturile lor de aramă, vor opri dușmanii nesătui de sânge de-a ne călca ceea ce ne-a mai rămas. Iar la timpul său, la ziua judecării popoarelor, atât neamul nostru, cât și biserica noastră, va avea mărturie puternică, că a luptat pentru patrie, lege și religie, și cu aceste mărturii vor fi în stare să dea în lături pe ori cine va cuteză să conturbe glasurile înalte a clopotelor noastre, glasuri, cari vor suna mai clar și mai precis, căci prin foc s'au lămurit.

Mai avem și altă credință, poate deșeartă, poate aievea: că aceste sfinte clopote se vor întoarce iară și nu singure, ci dimpreună cu viteji noștri, cari îmbrăcați în haine albe de serbătoare le va aduce cu flori și cântare și atunci la ziua aceea mare, la ziua păcii, din ochi seci ai bătrânilor și mamelor văduvite de soții și copii, vor isvorî iarăș lacrimi, însă nu de durere, ci de veselie, că ne-am revăzut din nou. Și ca credința noastră să nu dea greș, și pentru-ca să arătăm oamenilor și lui Dumnezeu, că legătura sufletească între noi și sfintele noastre clopote nu lăsăm să scoată nici pe un minut, și pentru-ca să fim siguri, că iar vom vedea sfintele noastre clopote, dau modesta sumă de 50 coroane, ca bază la „Fondul clopotelor“, care fond voiesc să se întemeieze încă azi; iar la corporațiunile noastre bis. voi propune, și propunerea mea sunt sigur că va fi primită, ca în fiecare Duminică și serbătoare la cântarea Irmosului, să se poarte în biserică „Tasul pentru fondul clopotelor“, ai cărui fileri, dimpreună cu toate donațiunile ce s'ar mai face pe seama acestui fond, să se adune unul lângă altul; iar când va veni ziua ceea mare, ziua păcii, — mirele cel mult așteptat — noi atunci să fim gata, ca fecioarele cele înțelepte din Evanghelie, să avem unt de lemn în candelile noastre și să putem intra îndată cu mirele la nuntă. să avem mijloacele necesare pentru readucerea clopotelor noastre.

Rămas bun și să ne vedem iarăș, dragi și sfinte clopote!

Ioan Evuțian.
preot.

Doi ani de luptă

pentru biserica ortodoxă în districtul
Hălmașului (1752—1754).

De: *Dr. Silviu Dragomir*, prof.

— Continuare. —

Conform notelor, ce se găseseră în colecția consiliului lui Rosenfeld, mitropolitul Nenadovits fu avizat, abia în 13 Iulie 1752, despre cuprinsul hotărârii prealabile privitoare la controversa religioasă din Hălmașiu, când fu avertizat din nou, că prin privilegiile acordate națiunii ilirice, nici lui, nici înaintașilor lui, nici clerului sârbesc nu s'a dat nici un drept de jurisdicțiune în chestiunile religioase din Ardeal. Bineînțeles, că mitropolitul nu putea fi mulțumit cu rezultatul acestei puțin dorit, dar speră totuși o îndreptare a situațiunii dela vizitațiunea bisericească a districtului Hălmașiu¹⁾.

În 28 Iulie 1752, comitele Paul Hollaki din Zaránd și administratorul domeniului fiscal, Tatay Samu, cunoscut nouă și până acum prin activitatea sa prozelitică, au adresat o scrisoare către episcopul din Arad, în care îl invită să-și trimită vicarul în Hălmașiu, spre a face vizitațiune conform decretului regal din 10 Iunie 1752. Cei doi funcționari ai administrației spun, că au fost încredințați, din partea guvernului ardelean, să asiste ca comisari și îl roagă pe episcopul să anunțe exact ziua sosirii vicarului său, căci altminteri intrarea sa și numai într'un sat, ar constitui o vătămare a poruncei regești²⁾.

În 5 Septembrie sosit la Hălmaș arhimandritul din Hodoș-Bodrog, Vincențiu Prodanovici, întovărășit de protopopul din Arad, Ioan Albici, care avea să i servească de interpret, deoarece arhimandritul nu știa românește. În numele guvernului ardelean îi așteptă comitele Hollaki, care îi conduse și îi primi după cuviință în curtea sa. Cu el împreună îndeplini rolul de comisar Iaszay Mihail, în locul lui Tatay, care găsi totuși de bine să se amestece în cursul vizitațiunii.

Bineînțeles, că cele două partide se ciocniră deja la cel dintâiu pas, pe care aveau să-l facă în vreme-ce reprezentanții episcopului din Arad pretindeau să se facă vizitațiunea din sat în sat și din casă în casă, ca să întrebe pe fiecare om, la care religie aderază, comisarii guvernali, provocându-se la decretul regal, nu admiteau această vizitațiune, decât în comunele, unde clerul și poporul românesc nu se declarase încă unit. Provizorul Tatay fu chemat apoi ca martor, să dovedească cu acte subscrise și sigilate în toată forma, că Românii din districtul Hălmașului, cari locuiau aproape toți pe domeniul fiscal, au îmbrățișat de fapt unirea. El aduse drept mărturie declarația, pe care o storsese, dela primarii satelor, în 10 Decembrie 1751, precum și scrisoarea protopopului Simeon din Hălmașiu și a preotului din Tárnava, prin care întreg clerul din districtul Hălmașului era declarat unit. Cea dintâiu o cunoaștem și noi, și i-am arătat cuprinsul caracteristic, dar declarația a doua ni-e necunoscută și chiar îndoielnică, deoarece-ce stă în contradicție cu petiția preoților românești, pe care au înaintat-o mitropolitului Nenadovits. Ca să dovedească și mai clar, Tatay aduse un număr mare de Români din toate satele domeniului erarial, cari răspunseră în unanimitate, că voiesc să atârne de episcopul unit din

Ardeal și nu de cel neunit din Arad. La întrebările răspicite ale administratorului domeniului, care se constituise de apostol al unirei, bieții oameni aprobară, fără ezitare, învățăturile deosebitoare ale bisericii catolice.

Așa ne expun evenimentele vizitațiunii, comisarii guvernali, în raportul lor special, pe care l-au trimis guvernului, pe când în actul ce l-au dat reprezentanților episcopului din Arad, lipsesc atât pasagiile cu alocuțiunea prozelitică alui Tatay, cât și alte observări injurioase la adresa bisericii noastre. Pe temeiul acestor dovezi, comisarii guvernului crezură a proceda în conformitate cu decretul preafalt, interzicând vizitațiunea mai departe în districtul Hălmașului.

În sfârșit, în 8 Septembrie, porni comisiunea în cele șapte sate, unde Românii nu primiseră nici mai înainte unirea, s'nb cuvânt, că numai aici se poate face vizitațiunea bisericească, de către vicarul episcopesc din Arad. Aceste sate erau Aciuva, Aciuța, Pleșcuța, Tălaci, Gura-văii, Răstoci și Dumbrava, cari toate formau proprietatea familiei nobile Kozma, pe când celelalte comune din districtul Hălmașului, cu excepția alor vre-o câteva, cari aparțineau familiei Hollaki, erau proprietatea fiscalului. Mai întâiu merșeră în Aciuva, unde toți oamenii adunați declarară că *precum părinții lor, așa și ei voiesc să fie supuși numai episcopului dela Arad*. Pe urmă continuară vizitațiunea și în celelalte sate și o terminară în Aciuța, secerând pretutindeni refuzul categoric al oamenilor, de-a adera la unire. Comisarii însă nu găsiră nici un suflet de preot în aceste șapte sate neunite, iar-oamenii, întrebați, răspunseră, că nu știu din ce pricină nu s'au prezentat preoții lor³⁾.

După raportul oficial deci vizitațiunea vicarului episcopesc din Arad nu avu de înregistrat nici un succes, ba dimpotrivă dădu prilej funcționarilor administrativi să dovedească, în felul lor, că aproape toți Românii din districtul Hălmașului au primit unirea.

În fața acestui rezultat nouă nu ne rămâne altceva, decât să dovedim, că și izbânda aceasta a unirei a fost câștigată numai prin teroare și prin forță și că declarațiile bieților Români au fost stoarse cu puterea de către micii satrapi ai catolicismului din Hălmașiu, unde nesocotindu-se intențiunea reginei Maria Terezia, afacerile de natură religioasă se rezolvau cu ajutorul puterii brute.

Petru Bod, un preot calvin contemporan cu evenimentele, cari formează obiectul acestui articol, confirmă clar știrea, că la cea dintâiu vizitațiune bisericească din Hălmașiu, Românii au fost tratați, în chipul cel mai brutal, și constrânși a se declara de uniți⁴⁾. *Scurta sa Istorie a Românilor din Ardeal* însă, enărând întâmplările și luptele din Hălmașiu, cuprinde două informațiuni inexacte, pe cari trebuie să le îndreptăm. Bod spune adevărat, al 1754, că delegat al guvernului la vizitațiunea aceasta a fost Francisc Boer, pe când, după cum ne-am convins din expunerile precedente, nici vizitațiunea nu s'a făcut în anul 1754 ci în 1752 și nici Francisc Boer nu a luat parte, deastădată, în comisiunea pentru vizitațiunea bisericilor din districtul Hălmașului. Cine nu cunoaște amănunțit toate fazele luptei din ținutul Hălmașului, ușor poate

¹⁾ Colecția Rosenfeld și Bunea o. c. p. 74—76. Actul se află și în Arhiva mitropolitană din Carloviț.

²⁾ P. Bod, *Brevis Valachorum Historia* Lib. 2. Cap. 4. XXI. lată ce spune el: „paulo se audacius opposites, minis, virgis, cippis propositis, metu incusso terreat, quosdam etiam virgis caesos carceri mancipavit”.

¹⁾ Colecția Rosenfeld.

²⁾ Arhiva mitropolitană din Carloviț Nr. 811 din 1752.

să greșescă în detalii, cum a pățit și Bod, mai ales, de aceea, că s'au perândat trei comisii între anii 1752—1754, ca să saneze afacerile bisericești de aici și dintr'ă doua comisiune, de fapt, a făcut parte și re-negatul român Francisc Boer. Dar altminteri expunerile sale merită cea mai mare considerație, fiind-că Petru Bod nu obicinuieste să mistifice adevărul, ci îl mărturisește obiectiv așa cum l-a aflat dela contemporanii săi și din documentele publice, pe cari a izbutit să le cunoască^{*)}.

În afară de această importantă mărturie ne-au mai rămas două acte scrise de Românii din ținutul Hălmagiului, cari sunt în măsură de a ne lămuri (deplin asupra lipsei de scrupul a comisarilor guverniali. Actele aceste sunt petiții îndreptate către episcopul din Arad, pe cari Românii nu au putut nicidecum să le dea în mâna arhimandritului din Bodrog, deoarece- ce fișpanul Hollaki nu lăsa pe nimeni să vorbească cu el. De aceea bieții oameni s'au furișat la trăsura Arhimandritului, care tocmai voia să plece acasă și le aruncară acolo, de unde ajunseră, pe calea aceasta la episcopul din Arad și pe urmă la mitropolitul Nenadovits. Nici din petițiile aceste nu ni-s'a păstrat originalul românesc, ci numai traducerea nemțească a lor, care fu trimisă și la Viena.

Cea dintâiu, scrisă de toți Românii din ținutul Hălmagiului, începe cu cuvintele: Preasfințit, fie-ți milă și de-ți stă în putință, scapă-ne și nu ne lăsa sub vicarul din Ardeal, deoarece- ce noi te cerem pe Preasfinția Ta[†]. Apoi spun, că de când a venit între ei Petru Aron, nu are cine să le boteze copiii, nici cine să le țină liturgie, fiind-că preoții s'au refugiat și nu cutează să se întoarcă acasă, iar ei răläcesc ca și oile pierdute între lupi, după ce d mii lor i-au înșelat și amăgit (und also irren wir, als die verlorene Schaaf zwischen denen Wölfen und also nachdeme die praefecti die Leuthe betrogen und verführet haben). La comisiunea episcopului nu i-au lăsat să se ducă, pentru-ca să se plângă. Provizorul Tatay a chemat, în 5 August, pe toți oamenii din Hălmagiu, cu amenințarea unei pedepse de 40 fl. dacă nu vin, i a înșelat și i-a scris, ba a pus pe un om anume, ca să le scrie numele. În 28 August a chemat la sine pe cnezul din Hălmagiu și l-a întrebat, că de cine vrea să se țină, de vicarul unit ori de episcopul din Arad. Tatay a făgăduit oamenilor, că le dă gratuit sarea, dacă primesc unirea, dar ei, nu primesc nici sarea și nici pe vicarul, ci cer pe episcopul din Arad, (die Leuthe aber nehmen weder das Salz, doch den Vicarium an, sondern verlangen Euer bischüflich Hochwürden). Auzind răspunsul acesta Tatay s'a mâniat și a poruncit să se prindă o mulțime de oameni din șase sate: din Hălmagiu, Ciohești, Ocișor, Tisa și Leasa. Judele din Lunca a venit la Hălmagel cu 200 oameni, ca să se declare pentru episcopul din Arad, dar nu a fost lăsat să se apropie de arhimandritul, care eră încunjurat cu strajă din toate părțile^{*)}.

Petiția a doua au trimis-o episcopului din Arad preoții Ioan din Hălmagel și Lazăr din Aciuu. Ei se roagă de arhiereul lor, să nu uite de năcazurile, ce le sufer din partea funcționarilor, cari i-au chinuit și până acum cu tot felul de biruri. Dar de când au fost comisarii episcopesci la ei și cele șapte sate nu s'au supus cu nici un preț unirei, li-se cer și dijme, iar pe

oamenii, cari au atras mânia funcționarilor asupra lor, deoarece- ce nu au voit să subscrie lista vicarului unit, i-au bătut crunt, încât le-a curs sângele prin haine și și după- ce i-au chinuit astfel, i-au slobozit zicându-le „mergeți la Sârbi, ca să vă ajute“ (man hat die armen Leuthe, wider die H. Beamte sich erziirnet, dass sie sich vicario von Siebenbürgen nicht unterzeichnen wollen, zu grausamen Schlägen gezogen, auch so lang geschlagen, bis das Blut durch das Kleid geronnen, und nachdeme so genug geschlagen, sa ten, gehet hin zu denen Reitzen, die sollen euch helfen). De aceea oamenii se tem și se roagă de episcopul să le ajute, să-i scape de prigoniri și de pandurii, cari umblă dnpă ei să-i prindă. Popei Ialosi^{†)} din Dumbrava i-au prădat și luat toată averea, care a avut-o, iar fișpanul Hollaki a imprăștiat prin sate porunca aspră, că tot creștinul care va îndrăzni să primească pe un preot neunit va avea să plătească o pedeapsă de 80 floreni și să sufere 40 de bețe.^{*)}

Amândouă petiții scrise de credincioșii români din Hălmagiu, sunt o vie dovadă a presiunii și a teroarei, pe care o desfășurau organele administrative, pentru consolidarea „sfintei uniri“. Mijloacele aceste brutale fură puse în aplicare și cu prilejul vizitațiunei înscenate cu atâtă măiestrie de funcționarii cu aere de apostoli ai unirei. Urmarea a fost, că nu peste mult se îndemnară „mai mulți oameni din câteva comune, cari din partea comisarilor guverniali fuseseră considerate ca fiind unite, ca să meargă la provizorul dominal Tatay și să declare, că ei nu sunt, nici nu vreau să fie considerați ca uniți“, zice Dr. Augustin Bunea, apologetul acestui soi de apostolie^{†)}. Bieții oameni însă, în loc de dreptate, găsiră iarăși numai temniță și bătăi, pe cari le suferiră în nădejdea unei mântuiri apropiate.

Când ajunseră toate acestea la cunoștință, mitropolitului Nenadovits, arhiereul sârb nu ezită nici un moment de-a-le denunța reginei, pretinzând pedepsirea slujbașilor neomenoși și îngăduirea altei vizitațiuni în districtul Hălmagiului

Învățământul scrisului și al cetitului.

De: Iosif Moldovan, inv.-dir.

(Continuare).

Lecția a IX-a.

Desvoltarea sunetului t.

Tatăl lui Ionel a cumpărat un orologiu de părete. Ionel, care încă nu văzuse orologiu, se uită cu plăcere la el. Îndeosebi mișcarea pendulului încoaci și încolo, învârtirea arătătorului și sunetul t-t-t, ce se auzia necontentit îi atraseră atențiunea. El mișcând degetul arătător încoaci și în încolo ne arată și nouă cum sună orologiu t-t-t!

Arătați și voi ca Ionel cum face și cum sună orologiu!

De câte ori vedem semnul acesta t care seamănă cu arătătorul orologiului, ne vom aduce aminte cum sună orologiu.

^{*)} Gr Mikó Imre, Bód Péter élete és művei p. 106 și Budapesti Szemle VII évf. p. 233—34, unde istoricul maghiar Szilágyi S. îl apreciază foarte măgulitor.

^{†)} Arhiva mitropolitană din Carloviț Nr. 370 din 1752.

^{†)} Sub numele acesta l-am găsit scris de două ori pe acte din arhiva mitropoliei sârbești.

^{*)} Ibidem.

^{*)} O. c. p. 77.

Cetirea cuvintelor de două silabe.

Până aici am format cuvinte din împreunarea unei vocale cu consonanta, acum deprindem invers împreunarea consonantei cu vocala.

Procedura va fi următoarea:

Arătăm mimica lui **t**, adică mișcăm degetul încoaci și încolo în forma pendulului și copiii vor rosti încet **t t t t**

Din această mișcare trecem repede la învârtirea mâinii, ca-și cum am bate cercul (semnul mimic a lui **a**). După puțin exercițiu copiii vor rosti curat silaba **ta**.

Acum scriem pe tablă cuvântul **ta ta**, constător din două silabe egale. Fiind cuvântul **tata** așa de cunoscut și plăcut înaintea școlarului, după foarte puțin exercițiu școlarii îl vor cuprinde și-l vor ceti cu însuflețire: **tata**.

După aceasta arătăm, cum a tras Ionel vițelul cu cele trei degete (semnul mimic a lui **m**), copiii vor rosti încet **m**. Din aceasta, vom trece repede la învârtirea mâinii ca și cum am bate cercul (semnul mimic a lui **a**) copiii vor rosti împreună **ma**.

Scriem apoi pe tablă cuvântul **ma ma** și școlarii cu și mai mare bucurie vor ceti **ma ma**.

Tot asemenea și cu multă ușurință vom forma cuvintele **nana**, **titi**, **mimi**.

Dela cuvintele cu silabe egale vom trece acum cu multă ușurință la cuvintele cu silabe diverse, dar deja cunoscute: **a na**, **e ma**, **ti na**, **to ma**, **ca ti**, etc.

Cuvintele formate cu ajutorul semnelor mimice și compuse pe tabla școlii le vom ceti apoi în carte și le vom exercia în scris pe tablă.

Lecția a X-a.**Desvoltarea sunetului r.**

Ionel avea în mână o bucățică de carne, ce o primise ca ujină dela mamă-sa. Cățelușul săria de bucurie în jurul lui și se ridică în două labe, spre a ajunge la carne. Ionel ridică mâna cu carne, ca să nu o ajungă, iar cu cealaltă mână, mișcând degetele înaintea nasului, se hărăia cu cățelușul așa: **r-r-r!**

Mișcați voi din degete și arătați, cum se hărăia Ionel cu cățelușul!

„Cățelușul stătea drept, —

Zice învățătorul, trăgând o linie verticală pe tablă, —
Iar picioarele dinainte le întindea spre Ionel.“

Și cu aceasta scoate din partea deasupra o altă linioară în forma piciorului ridicat

De câteori vedem semnul acesta, să ne aducem aminte de cățeluș și cum se hărăia Ionel cu el.

(La aplicare, după ce copiii nu mai întâmpină greutăți nici la imbinarea consonanțelor cu vocalele, din silaba **ca** cu ușurință vom forma cuvântul **car**, mai apoi **car te**, **car ne**, **a re**, cu ajutorul semnelor mimice și prin combinarea literilor pe tabla școlii)

După aceste copiii cu ușurință vor ceti și scrie lecțiunile potrivite din carte).

Lecția a XI-a.**Desvoltarea sunetului l.**

Ionel ajută mamei sale în grădină. Iarba plivită din straturi o adună în grămezi, apoi umplându-și brațul, o ducea găștilor în curte. Când văzură găștele pe Ionel cu brațul plin de iarbă, lălăind de bucurie se adunaseră în jurul lui. Ionel cu degetul ridicat în sus ne arată cum mișcă găscuțele din grumazi, lălăind cam așa: **l-l-l!**

Arătați și voi ca Ionel cum au mișcat găscuțele grumazul și cum au lălăit de bucurie!

„Iată așa-i grumazul“.

(Zice învățătorul, făcând pe tablă forma tipărită a literei **l**)

De câte ori vom vedea grumazul găscuței, ne vom aduce aminte cum lălăie găscuțele de bucurie.

(Greutățile tehnice ale imbinării sunetelor fiind deja învinse, sau mai bine zis: copiii fiind deja deprinși cu modul de imbinare, de aici înainte, sunetul cel nou căutam al combinărilor cu fiecare vocală, dar așa ca vocalele respective să formeze de sine, ori imbinat, o noțiune. După acest exercițiu trecem de loc la intuirea chipurilor și cetirea textului potrivit din carte.)

Lecția a XII-a.**Desvoltarea sunetului s.**

Sătule de iarbă, găștile porniră spre fântână Ionel văzându-le, alergă repede să le tragă apă. Gânsacul de frică că Ionel îi calcă pușorii, îi sare în cale încovoind grumazul ca un șarpe și săsăind așa: **s-s-s!**

Arătați cum încovoia gânsacul din grumaz când săsăia către Ionel!

(Făcând pe tablă o linie șerpuitoare în forma lui **s** tipărit, zicem:)

Iată așa își încovoia gânsacul mânios grumazul. De câte ori vom vedea acest semn ne vom aduce aminte cum săsăie gânsacul mânios.

Lecția a XIII-a.**Desvoltarea sunetului v.**

Ionel s'a dus într-o zi cu tatăl său la țarină. El păzia vitele, până tatăl său își văzu de lucru. Din depărtare se auzia un sunet neobicinuit. Uitându-se Ionel în partea de unde venea sunetul, vede un coș negru, din care ieșia fum greu. În momentul următor și trecu pe la capătul holdei trenul cu o iuțală foarte mare. Ionel începuse să dea cu pumnul mâinii încoaci și încolo și să imiteze sunetul auzit așa **v-v-v!**

Cum făcea Ionel când a văzut trenul trecând?
(Pe tablă facem litera **v**, care seamănă cu coșul dela tren și zicem:)

Așa-i coșul delu tren. De câte ori vom vedea semnul acesta, ne vom aduce aminte cum face trenul când trece repede.

Lecția a XIV-a.**Desvoltarea sunetului b.**

Ionel jucându-se în ușa pivniței, auzi ceva picurând. Se coborî îndată pe trepte să vadă ce e. Și ce a aflat? Pipa (cepul sau slăvina) dela o bute nu eră strânsă destul și așa vinul picură într-o oală de deșubt. Ionel alergă repede la mamă-sa, să-i spună că curge vinul din bute. „Cum curge?“ îl întrebă mamă-sa. Ionel împreunând vârful degetelor și mișcând mâna din sus în jos, zicea, ia așa: **b-b-b**.

Arătați și voi ca Ionel cum picură vinul!

(b tipărit seamănă mult cu pipa buții, mai ales dacă partea rotundă o facem colțuroasă. Facem deci pe tablă o asemenea figură zicând:)

De câte ori vom vedea pe tablă semnul acesta, ne vom aduce aminte cum picură vinul din bute.

Lecția a XV-a.**Desvoltarea sunetului d.**

Ionel văzu soldații trecând de-alungul străzii. Îi plăcu îndeosebi de toboșar. Găsi el unde găsi o oală spartă de tinichea, care și-o acață cu o sfoară de gât apoi bătându-o cu un băț, cutrieră curtea cu pași ca soldații. Cunoscând mama dorința lui Ionel, după-ce văzu că el din zi în zi e tot mai bun, i-a cumpărat în târg o tobă. Doamne, cât e de fericit acum Ionel. Uitați-l cum bate toba: **d-d-d!**

Arătați cu mâna cum bate Ionel toba și spuneți cum sună aceea!

(Desemnăm pe tablă un cerc în forma unei tobe și așezăm lângă ea la dreapta o linie verticală în forma bățului cu care se bate zicând:)

Iată toba lui Ionel! De câte ori vom vedea semnul acesta ne vom aduce aminte cum sună toba lui Ionel.

Lecția a XVI-a.

Desvoltarea sunetului p.

Mama spală hainele. Troaca se umplu de săpunele. Ionel tocmai se jucase cu un păiuț. Din întâmplare scăpă păiuțul în săpunele. Ia păiuțul și suflă în capătul uscat ca să-l curețe de săpunele. Dar ce să vezi? La capătul contrar, moiat în săpunele, se făcu o beșică de toată frumseța. Când da să arate beșicuța mamei, aceea pocni încet așa: **p!**

Arătați-mi cum ținu Ionel păiuțul în gură și spuneți-mi cum a pocnit beșicuța.

(Facem pe tablă o liniuță verticală în chipul păiuțului, iar la capătul de sus un cerc în formă de beșicuță și zicem școlărilor).

Iată păiuțul și iată și beșicuța! De câte ori vom vedea semnul acesta ne vom aduce aminte cum a pocnit beșicuța.

Lecția a XVII-a.

Desvoltarea sunetului j.

Mama puse în frigiar (cratiță) untură, ca să frigă de ameazi niște ouă. Untura topindu-se începă să se frigă așa: **j-j-j!** Ionel învărtind degetul prin aer, arată cum mestecă mamă-sa untura cu lingura de lemn.

Arătați și voi ca Ionel cum mestecă mama cu lingura, și spuneți, cum sună untura când se frige!

(Pe tablă facem o linie verticală mai înngă cu un punct de-ăsupra zicând:)

Iată lingura cu care a mestecat mama untura! De câte ori vom vedea semnul acesta, să ne aducem aminte cum se frige untura

Lecția a XVIII-a.

Desvoltarea sunetului h.

Prânzul eră gata. Ionel eșise până în colțul străzii, să vadă de tatăl său, care trebuia să sosească dela țarină. Privind de-alungul străzii, vede apropiindu-se de el un câne mare de oi. Cuprins de spaimă, o ia fuga spre casă. Când ajunse, eră așa de obosit, de nici nu putu să vorbească. Ținându-se cu o mână de piept, se așeză pe un scaun, răsufând din greu așa: **h-h-h!**

Arătați și voi cum ținea Ionel cu mâna de piept și cum răsufă de oboseală!

(Pe tabla școlăii facem forma tipărită a literei h, care seamănă mult cu un scaun, zicând școlărilor:)

De câte ori vom vedea acest semn în forma scaunului, ne vom aduce aminte cum răsufă Ionel când eră obosit.

Lecția a XIX-a.

Desvoltarea sunetului z.

După ameaz Ionel se duse cu mama în grădină să culeagă cucuruzul. De-odată se ivește un vânt mare. Frunzele cele uscate de cucuruz mișcănd încoaci și încolo zurăiau așa: **z-z-z!**

Arătați cum se mișcau și cum sunau frunzele bătute de vânt!

(Cu o linie verticală arătând tulpul, iar cu alte două eșite din ea, una mai jos la dreapta și alta mai sus la stânga, frunzele cucuruzului, spunem școlărilor:)

De câte-ori vom vedea semnul acesta, ne vom aduce aminte cum zurăesc frunzele uscate de cucuruz, când te bate vântul.

(Va urmă).

Poezie populară din războiu.

Culeasă de Zoe C. Pop.

Munților pustii de peatră,
N'ați avut isvor de apă!
D'acu lumea 'ntreagă plânge;
Că aveți isvor de sânge.
Dar' nu-i apă din izvor
Ci din trupuri de feciori.
Mânca-v'ar pustia munți,
Cu sânge din mulți vi-s crunți!
Și eu mă tem, mă tem zău
Că vi-ți cruntă și cu al meu.
Munților, mânca-v'ar ceața,
Mulți în voi și-au dat vieța.
Mă tem, că și eu din voi
N'oi mai întoarce 'napoi
Și m'ar durea inima
După scumpă mândra mea.

CRONICA.

Trei ierarchi în Arad. Ziua de Trei ierarchi e totodată ziua aniversală a ategerii P. S. Sale dlui episcop Ioan I. Papp de episcop în Arad. Corpul profesoral, funcționarii diecezani și parohienii s'au prezentat în corpore la P. S. Sa sub conducerea P. C. Sale Rom. Gheorgheu dir. seminarial.

P. C. Sa prezentând felicitările celor prezenți în numele clerului și al poporului din dieceză, în legătură cu parastasul ce s'a săvârșit pentru binefăcătorii tinerimei Ion și Maria Trandafil arată, că toate câte le avem în biserică, chiar și bunăstarea, este un rezultat al muncii pastorale a capilor bisericești și imploară dela Dumnezău mulți ani pentru P. S. Sa, să poată îndeplini marea operă a pas'orei Sale. P. S. Sa dl Episcop a primit cu satisfacție expresia dragostei celor prezenți la aniversarea celui de al treilea botez, — cum a numit P. S. Sa Sf. nșirea de episcop — și a făcut apel la toate organele diecezei să lucreze întru îndeplinirea marelui misiuni ce o are biserică, căci precum capul nu poate face nimic fără de membre, tot așa episcopul nu poate face nimic fără conlucrarea armonică a tuturor organelor bisericeii. Asemănările cu cari P. S. Sa înfrumusețează chiar și cele mai scurte cuvântări și le dă un colorit poetic, au frapat pe cei prezenți, cari vedeau în asemănarea sf. nșirii de episcop cu al treilea botez — al doilea este intrarea în sinul monahal — și o mărturisire de credință și o chitare a simțului de datorință ce-l are Cel ce a făcut de trei ori mărturisirea credinței și a luat trei botezuri întru întărirea credinței, în care suntem închinăți cu toți la întâiul botez.

P. S. Sa a mai fost felicitat din toate părțile.

Necrolog. Dimitrie Popociciu preot gr.-or. român a trecut la cele eterne subit Miercuri în 7 Februarie st. n. în etate de 47 ani. S'a înmormântat Duminecă în 29 Ianuarie (11 Februarie) la orele 10 a. m. în cimitirul gr.-or român din Cermeiu.

— Lazur Oprea, preot rom. gr.-or. în Chisindia, a răposat în Domnul Duminecă în 22 Ianuarie st. v. a. c. la 4 ore d. a., în al 75-lea an al vieții, pătörind biserică Domnului 45 ani. S'a înmormântat Miercuri la 25 Ianuarie v.

Să le fie țărâna ușoară!

Distingere. Preotul Onoriu Cinopan din Uzd n-Ujozora com. Torantal a fost distins din partea Prea S. Sale Domnul Episcop Dr. E. Miron Cristea cu brău roșu. Întru mulți ani!

Distincție militară. La ordinul prea înalt al Majestații Sale Locotenentul c. r. activ și comandantul Diviziei 44 sanitare din frontul rusesc *Iosif Drimbu*, a fost distins a II-a oară cu decorația „Signum laudis” pentru ținuta eroică dovedită în fața dușmanului.

Parastase. Duminică a oficiat P. S. Sa dl episcop *Ioan I. Papp* cu asistența preoțimei din loc parastas pentru fericitul de pie memorie arhiepiscop și metropolit *Ioan Mețianu*. Luni, s'a oficiat parastas pentru binefăcătorii tinerimei *Ioan* și *Maria Trandafil*, la care a asistat P. C. Sa *Roman Ciorogariu*.

Învățătorii penzionați, precum și văduvele lor, a) cari au trebuit să se refugieze în 1916, b) cari au fost bolnavi în 1915 și 1916 și pot dovedi aceasta cu atestat medical, ori socoteli dela farmacie, c) aceia cari în urma războiului, ori a altor elemente au suferit daune, d) aceia cari au cel puțin 2 membrii incapabili de muncă în familie, precum și văduvele și orfanii — sub 16 ani — ai foștilor învățători, cari fie din ori și ce motive nu s'au împărțășit de penzie, conform ordinului ministerial dela 28 Dec. 1916 nr. 148,629, pot petiționa la ș. minister de culte pe calea inspectorilor reg școlari până la 15 Febr 1917, spre a fi împărțășiti de un ajutor de 100, respective 80 cor. Petițiile acelor cari pot produce atestat de paupertate materială sunt scutite de timbru.

Făină de cucuruz desgermenat. Din un comunicat al „Bud. Cor.” rezultă, că oficiul central de aprovizionare va dispune amestecarea făinei de grâu cu făină de cucuruz în scopul coacerii de pâine. Dar în acest scop se va întrebunța numai făină de cucuruz desgermenat, adevă din care s'a extras deja conținutul oleios al germeului. Prin aceasta se asigură de o parte un supogat excelent de oleiu, iar de altă parte nu mai este expusă făina de grâu procesului de acire. Să vedem ce ne va răspunde la aceasta... praxa!

Nr. 12—1917.

Concurs repetit.

„Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român” publică concurs pentru următoarele stipendii:

1. Din „Fundatiunea anonimă din comitatul Dobâca” un stipendiu anual de K 100, care se va da unui tânăr român născut în comitatul Dobâca, și care-și urmează studiile în una din școalele medii.

2. Din „Fundatiunea Emiliu Dionisie Bașiota Moțiu Dâmbul din Abrud” un stipendiu anual de K 40, care se va da unui student român gr-or. sau gr.-cal. de origine din Munții apuseni ori din districtul Năsăudului, care frecventează o școală medie.

Concurenții la unul din aceste stipendii au să-și înainteze petițiile însoțite cu următoarele acte:

- Carte de botez;
- Atestat școlar de pe anul 1915/16, în original sau în copie legalizată;
- Atestat, că urmează cu succes studiile și cu purtare bună în anul școlar 1916/17;
- Atestat că sunt lipsiți de mijloace;
- Atestat că sunt născuți pe teritoriul fostului comitat Dobâca, respective că sunt de origine din Munții apuseni ori din districtul Năsăudului, la stipendiul din fund. Bașiota dovedind concurenții și că, eventual, sunt descendenți din această familie.

Petițiile vor fi a se adresa *comitetului central al Asociațiunii* (Nagyszeben—Sibiu, strada Șaguna Nr. 6) până la 28 Februarie n. 1917.

Sibiu, în 4 Februarie 1917.

Andrei Bârseanu,
prezident.

Romul Simu,
secretar suplinitor.

Concurs.

Pentru îndeplinirea postului de învățător dela școala conf sională ort. rom. **Pomerău-Spinuș** (Kispapmező-Tősfalva) protopresbiteratul Beiuș se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă pe lângă următoarele venituri:

1.) Grădina școlii cu un venit de 40 cor. 2.) 14^{1/2} cubule bucate à 10 cor. de tot 152 cor. 3.) Bani gata 220 cor. 4.) 6 st. lemne à 20 cor. de tot 120 cor. 5.) Venite cantonale 40 cor. 6.) Toată casa una porție fân și paie: 60 cor.

De locuința învățătorului se va îngriji comuna parohială, — sala de învățământ fiind nouă și corespunzătoare; asemenea se va cere în viitor și întregirea dela stat.

Cei-ce doresc a ocupa acest post sunt avizați că cererile lor, ajustate în regulă și adresate comitetului parohial din Pomezău-Spinuș, să le înainteze P. On. oficiu protopopesc în Beiuș, având dâșii a se prezenta la sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Spinuș la 7/20 Ianuarie 1917.

Aurel Cotuna,
preș com.

Crăciun Bunce,
not. com.

În conțelegere cu: *Moise Popoviciu*, adm. ppsc.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea *parohiei de cl. III Ferice* (ppiatul Vașcăului) în baza încuviințării Ven. Consistor eparhial orădan de sub Nr. 631/914 se escrie concurs cu termen de alegere 30 zile dela prima publicare în organul oficios, pe lângă următorul beneficiu:

- Pământ parohial de 5 holde 49 st. □ fână.
- Uzfructul intravilanului bisericesc.
- Câte 30 litre cucuruz sfărmat dela fiecare (161) număr de casă, dintre cari cucuruzul dela 31 numeri formează competiția cantoralului.
- Stolele indatinat.
- Intregrea dela stat.

De cvartir preoțesc deocamdată servește edificiul școlii, iar pentru cazul, când preotul ar fi avizat la altă locuință, comuna bisericescă se obligă a contribui la chiria cvartirului cu suma de 120 cor. anual.

Preotul va suportă dările publice după pământul parohial și va prevedea catehizarea fără altă remunerațiune.

Reflectanții la această parohie având a se arăta poporului cu observarea dispozițiilor regulamentare, își vor înainteza petiția de concurs instruită cu documentele necesare și adresată comitetului parohial de aici, — oficiului ppbiteral al Vașcăului în Kőszvényes, p. u. Kisszedres.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Nicoruția*, vicar ppsc.

3—3

—□—

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III Seliște V. devenită vacantă prin decedarea parohului Irie Bursășiu, în baza învînțării Ven. Consistor eparhial orădan cu Nr. 1986 B 1916, se scrie concurs cu termen de alegere 30 zile dela prima publicare în organul oficios. Beneficiul e:

1. Bir preoțesc dela fiecare număr de casă (în prezent 160) câte 15 litre cereale. 2. Stolele îndalinate. 3. Intregirea dolațiunii dela stat.

De locuință se va îngriji alesul, care va prevedea totodată și catehizația elevilor dela școala primară fără altă remunerațiune.

Doritorii de-a ocupa această parohie își vor înainta petiția de concurs instruită regulamentar P. O. oficiu psec al Vașcăului în Kőszvényes p. u. Kisszedres, având a se prezenta în termenul concursual la sf. biserică din loc pentru a-și dovedi desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Nicoruția*, vicar psec 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III Poiană, tractul psec Vașcău, se scrie concurs cu termen de alegere 30 zile dela prima publicare pe lângă următorul beneficiu:

1. Casă parohială cu grădină de legume. 2. Stolele obicinuite 3 Intregire dela stat.

Catehizarea elevilor dela școala primară o va prevedea alesul, care în schimb va beneficia dela 140 numeri de casă 15 litre de grâu și 15 litre cucuruz sfărmat, care în caz de lipsă se poate răscumpără cu prețul curent al cerealelor.

Reflecții la această parohie sunt poștiți să-și înainteze petiția de concurs instruit regulamentar oficiului ppbite al în Kőszvényes p. u. Kisszedres, având a se arăta poporului cu observarea strictă a dispozițiilor în vigoare.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Nicoruția*, vicar psec. 3—3

Asigurat ajutorul de stat prin rezoluțiunea Inaltului Minister de culte și instr. publică de dtto 30 Nov. 1916 Nr. 98007 la salariul învățătoresc-cantoral dela școala Drăgănești-Belegeni se publică concurs cu termen de 30 zile, pe lângă următoarele:

1. Dolațiunea locală: a) Dela Drăgănești 100 cor. bani numărați din cassa culturală; din pământul parohial porțiunea cantorală și venitele cantorale conform actului de dolațiune. b) Dela Belegeni 200 cor. lu numărare.

2. Locuință confortabilă și grădină de legume.

3. Ajutorul de stat conform legii, asigurat.

4. Iuv.-cantorul va plăti toate dările publice ce cad după porțiunea cantorală din pământul cantoral.

5. Alesul întru îndeplinirea agendelor sale are a se conforma regulamentului școlar.

Drăgănești, la 2/15 Ian. 1917.

Dr. V. Fildan, paroh pres. com. parohial.

În conțelegere cu: *Vasilie Nicoruția*, vicar psec. 3—3 gr.

TIPOGRAFIA „CONCORDIA“ SOCIETATE PE ACȚII ÎN ARAD.

CONVOCARE.

Conform §-lui 15 din statute și în temeiul decisului Nr. P. II. 1145 7—1916 al tablei reg. ung. din Oradea-mare convocăm pe Domnii acționari ai Tipografiei „Concordia“ societate pe acții în Arad la

adunare generală extraordinară

pe ziua de **Duminecă în 25 Februarie st. n. a. c. orele 11 a. m.** în localurile societății.

La caz, că pe ziua de 25 Februarie a. c. st. n. Domnii acționari nu s'ar prezenta în numărul prescriș în §. 18 din statute, adunarea generală extraordinară conform §. 18 al. 3) se va ținea în 11 Martie st. n. a. c. la acelaș timp și în acelaș loc.

O B I E C T:

1. Schimbarea §-ului 5 din statutele societății.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană ori prin plenipotențiali în sensul §-lui 11 din statute sunt rugați a-și anunța la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală extraordinară și eventual dovezile de plenipotență cel puțin cu 24 de ore înainte de adunarea generală extraordinară.

Arad, la 14 Februarie n. 1917.

Direcțiunea.

„CONCORDIA“ NYOMDA RÉSZVÉNYTÁR- SASÁG ARADON.

MEGHÍVÁS.

Az alapszabályoknak 15. §-a értelmében és a nagyváradi m. kir. táblának P. II. 1145 7—1916. számú végzése alapján a „Concordia“ nyomda részvénytársaság részvényeseit

rendkívüli közgyűlésre

hívjuk, a mely **I. é. február 25-én délelőtt 11 órakor** fog megtartatni az intézet helyiségében.

A menyiben a I. részvényes urak 1917. február 25-én nem jelenének meg az alapszabályok 18. §-ában előirt számban, a rendkívüli közgyűlés — az alapszabályoknak 18. §-a 3. bekezdése értelmében — 1917 év március 11-én ugyanazon időben és helyen fog megtartatni.

T Á R G Y:

1. Az alapszabályok 5-ik §-ának megváltoztatása.

A személyesen vagy meghatalmazott által a rendkívüli közgyűlésen résztvenni óhajtó I. részvényes urak ezennel felkéreknek, hogy az alapszabályok 11 §-a értelmében a rendkívüli közgyűlésen való részvételüket és illetve megbízott minőségüket az igazgatóságnál a rendkívüli közgyűlést megelőzőleg legalább 24 órával bejelenteni sziveskedjenek.

Arad, 1917 február 14-én.

Az igazgatóság.